

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobce: **V. T.**, zast. Mgr. Marcelou Valtrovou, advokátkou, se sídlem Černošice, Školní 1238, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, poštovní schránka 21/OAM, 170 34 Praha 7, Nad Štolou 3, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 22. 4. 2004, č. j. 15 Az 548/2003 – 35,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Rozhodnutím ze dne 3. 2. 2003, č. j. OAM-2809/VL-11-C10-2002, nebyl žalobci udělen azyl pro nesplnění podmínek uvedených v § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky (dále jen „zákon o azylu“), a současně bylo rozhodnuto o tom, že se na cizince nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu. Žalovaný správní orgán v odůvodnění rozhodnutí dospěl k závěru, že legalizace pobytu na území ČR a obava ze společníků na Ukrajině, nejsou důvody, které by bylo možno podřadit pod důvody pro udělení azylu ve smyslu § 12 zákona o azylu. Správní orgán neshledal ani podmínky pro udělení azylu podle § 13, § 14 zákona o azylu a konstatoval, že žalobce nenáleží k osobám ohroženým skutečnostmi, zakládajícími překážky vycestování ve smyslu § 91 zákona, a jejich existenci tedy neshledal.

Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce žalobu, v níž uvedl, že napadá rozhodnutí správního orgánu v celém rozsahu s tím, že správní orgán nesprávně posoudil skutkový stav věci a vydal rozhodnutí, které žalobce považuje s ohledem na příslušná ustanovení zákona o azylu, uvedená ve výroku rozhodnutí, za nesprávné. Namítal dále, že po návratu

na Ukrajinu se on i jeho rodina budou nacházet ve vážném ohrožení života. Poukazoval na to, že již dříve uvedl, že ho ohrožují jeho bývalí společníci, kteří po něm vyžadují dlužné peníze. Popisoval incidenty, kdy si tito společníci přišli pro peníze, násilně vnikli do bytu a ohrožovali rodinu. Dohodl se s nimi, že odjede do ČR, aby si vydělal peníze. Navrhoval, aby soud napadené rozhodnutí zrušil, a věc vrátil správnímu orgánu k dalšímu řízení.

Krajský soud v Ústí nad Labem rozsudkem č. j. 15 Az 548/2003 – 35 ze dne 22. 4. 2004 žalobu zamítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Konstatoval, že žalovaný i žalobce byli poučeni ve smyslu § 51 s. ř. s., a že souhlas s rozhodnutím soudu bez nařízení jednání je udělen také, nevyjádří-li účastník řízení do dvou týdnů od doručení tohoto poučení svůj nesouhlas s takovým postupem. Účastníci svůj nesouhlas v uvedené zákonné lhůtě nevyjádřili a soud proto rozhodl podle tohoto ustanovení bez nařízení jednání. Ve svém rozhodnutí vycházel z obsahu správního spisu a dospěl k závěru, že skutečnosti, které žalobce uvedl ve správním řízení (obava ze společníků a snaha o legalizaci pobytu) nelze podřadit pod důvody pro udělení azylu ve smyslu § 12 zákona o azylu. Konstatoval dále, že žalobce nesplňoval ani podmínky pro udělení azylu podle § 13 odst. 1, 2, a pokud se týká humanitárního azylu podle § 14 tohoto zákona, správní orgán o něm rozhodl na základě vlastní kompetence v rámci svého správního uvážení a soudu nepřísluší rozsah tohoto uvážení přezkoumávat. Ztotožnil se i s názorem správního orgánu o tom, že žalobce nesplňuje důvody překážek vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu. Z těchto důvodů dospěl soud k závěru, že žaloba není důvodná, a proto ji ve smyslu § 78 odst. 7 s. ř. s. zamítl.

Proti tomuto rozsudku podal včas kasační stížnost žalobce (dále jen „stěžovatel“), a to z důvodů uvedených v ustanovení § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Vyslovil přesvědčení, že soudní řízení vedené o jeho žalobě proti rozhodnutí správního orgánu o tom, že se stěžovateli azyl neuděluje, je stiženo vadou, která mohla mít za následek nezákonnost rozhodnutí o věci samé. Namítal, že napadené rozhodnutí krajského soudu bylo vydáno bez nařízení jednání, ačkoliv s tím stěžovatel nevyslovil souhlas. Stěžovatel sice obdržel od soudu výzvu podle § 51 odst. 1 s. ř. s. a ve lhůtě dvou týdnů ode dne jejího doručení se k ní nevyjádřil, nicméně je nutno poukázat na významnou skutečnost, a to, že stěžovatel tomuto poučení řádně neporozuměl, neboť mu toto poučení nebylo poskytnuto v jeho mateřském jazyce. Postupem soudu tak bylo porušeno právo stěžovatele jednat v jazyce, kterému rozumí. Poukázal na ustanovení § 64 s. ř. s. a na ustanovení § 18 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb. (občanský soudní řád – dále jen „o. s. ř.“). Konstatoval, že v daném případě již při pohovoru před správním orgánem požádal stěžovatel, aby tento rozhovor byl veden v ruském jazyce. K žádosti stěžovatele byl tento pohovor veden za přítomnosti kvalifikovaného tlumočníka ruského jazyka. Již tato skutečnost měla být soudu výrazným signálem o tom, že stěžovatel neovládá dostatečně český jazyk, tedy, že nemusí zcela chápat význam písemností (procesních poučení a rozhodnutí), sepsaných v českém jazyce, a že z důvodu zajištění ochrany jeho práv, včetně práv procesních, bude zřejmě nutné stěžovateli pro celé řízení ustanovit tlumočníka. Soud měl proto nejprve dostatečným a bezpečným způsobem zjistit, zda se stěžovatel vzdává svého práva jednat ve své mateřštině, resp. zda dostatečně ovládá český jazyk tak, že není nutné k zajištění plnohodnotné účasti stěžovatele ustanovit mu tlumočníka. Soud však tímto způsobem nepostupoval, neposkytl stěžovateli poučení opatřené překladem do ruského jazyka o tom, že má právo jednat před soudem v mateřském jazyce, a nevznesl dotaz, zda stěžovatel tohoto práva využívá či nikoliv, čímž soud pochybil. Podle názoru stěžovatele měla být všechna poučení o jeho procesních právech, zejména poučení o jeho právu vyjádřit souhlas či nesouhlas s rozhodnutím věci samé bez jednání, jakož i vyjádření žalovaného správního orgánu k žalobě

stěžovatele a napadený rozsudek, doručena v jeho mateřském jazyce. Pokud tak soud nepostupoval, zkrátil stěžovatele na jeho právech účastníka řízení, a tímto postupem soudu byla vážně narušena zásada rovnosti účastníků řízení. Navrhoval, aby Nejvyšší správní soud rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Současně navrhl, aby byl kasační stížnosti přiznán odkladný účinek.

Žalovaný ve svém vyjádření ke kasační stížnosti ze dne 6. 10. 2004 uvedl, že vzhledem k obsahu kasační stížnosti, který směřuje výhradně proti postupu krajského soudu, který postupoval bez nařízení jednání podle § 51 odst. 1 s. ř. s., se ke kasační stížnosti nebude vyjadřovat. Dále uvedl, že neshledal důvody k přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v souladu s ustanovením § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které stěžovatel uplatnil ve své kasační stížnosti. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 3 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

Po přezkoumání kasační stížnosti Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná. Z obsahu kasační stížnosti vyplývá, že stěžovatel tuto podal z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Podle citovaného ustanovení lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené nepřezkoumatelnosti, spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popř. v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

Taková pochybení Nejvyšší správní soud v napadeném rozsudku krajského soudu neshledal.

Stěžovatel v kasační stížnosti především namítal, že jej soud zkrátil na jeho právech, neboť rozhodl bez jeho účasti, ačkoliv s tímto postupem nevyslovil souhlas. Tuto námitku pak dále rozvedl tak, že nerozumí českému jazyku, a proto také výzvě soudu řádně neporozuměl a dostal se tak do nerovného postavení s žalovaným, který český jazyk ovládá.

Nejvyšší správní soud však takovou vadu v postupu krajského soudu neshledal. Dovolává-li se stěžovatel toho, že nerozuměl výzvě soudu ve smyslu § 51 s. ř. s., dovolává se vlastně toho, že mu tato výzva nebyla přeložena do jazyka, jemuž rozumí, tedy, že v posuzované věci nebyl soudem přibrán tlumočník. Zákon č. 150/2002 Sb. (soudní řád správní – dále jen „s. ř. s.“), neobsahuje konkrétní ustanovení o právu jednat před soudem ve své mateřštině. Se zřetelem k ustanovení § 64 s. ř. s. (podle něhož nestanoví-li tento zákon jinak, použijí se pro řízení ve správním soudnictví přiměřeně ustanovení prvé a třetí části občanského soudního řádu), bylo třeba postupovat v posuzované věci podle ustanovení § 18 odst. 2 o. s. ř. věty první, podle něhož účastníku, jehož mateřštinou je jiný než český jazyk, soud ustanoví tlumočníka, jakmile taková potřeba vyjde v řízení najevo.

Z citovaného ustanovení tedy vyplývá, že k tomu, aby soud ustanovil tlumočníka, nestačí pouze zjištění, že jde o účastníka, jehož mateřštinou je jiný než český jazyk, ale současně musí být splněna i další podmínka, tedy to, že musí vyjít tato potřeba v řízení najevo.

V posuzované věci má však Nejvyšší správní soud za to, že potřeba ustanovit stěžovateli tlumočníka v řízení před Krajským soudem v Ústí nad Labem najevo nevyšla.

Zásada rovnosti účastníků, formulovaná v ustanovení § 18 o. s. ř. je projevem ústavního principu rovnosti účastníků, vyjádřeného v čl. 96 odst. 1 Ústavy a v čl. 37 odst. 3 a 4 Listiny základních práv a svobod. Při posuzování postupu Krajského soudu v Ústí nad Labem při realizaci tohoto práva, uvedeného v ustanovení § 18 o. s. ř. však Nejvyšší správní soud pochybení neshledal. Za situace, kdy stěžovatel sám v řízení před soudem o ustanovení tlumočníka nepožádal, a z obsahu spisu nevyplývá jediná okolnost, nasvědčující tomu, že stěžovatel má problémy s komunikací v českém jazyce, příp. se zajištěním takové komunikace, nelze dovodit, že by v průběhu řízení před krajským soudem vyšla najevo potřeba ustanovit tlumočníka. Nejvyšší správní soud má tedy za to, že s přihlédnutím ke všem konkrétním okolnostem tohoto případu, nelze postup krajského soudu, který zaslal stěžovateli výzvu ve smyslu § 51 v českém jazyce, považovat za vadu, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí ve věci samé ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Nutno totiž konstatovat, že podmínky pro postup krajského soudu podle § 51 s. ř. s., tedy rozhodovat bez nařízení jednání, byly splněny, neboť jak žalovaný, tak i žalobce byli soudem poučeni o možném postupu podle tohoto ustanovení. Žalovaný podáním ze dne 28. 4. 2003 sdělil soudu, že souhlasí se záměrem soudu projednat věc bez nařízení jednání, a žalobce, který toto poučení obdržel dne 5. 11. 2003, reagoval podáním ze dne 10. 11. 2003, sepsaném v českém jazyce, avšak tímto podáním doplnil odůvodnění žaloby, takže se k postupu ve smyslu § 51 výslovně nevyjádřil, a lze tedy dovodit, že ve lhůtě soudem stanovené nevyjádřil svůj nesouhlas s takovým projednáním věci.

K výše uvedenému ještě nutno dodat, že stěžovatel v protokolu o pohovoru k žádosti o udělení azylu ze dne 19. 11. 2002 uvedl, že v ČR byl již dvakrát, a to tři měsíce v roce 1994 a tři měsíce v roce 1997, kdy v ČR pracoval. Dále uvedl, že naposledy odjel do ČR proto, že znal zdejší podmínky a také se již domlouval v českém jazyce. Rovněž žalobu podal v českém jazyce, doplnění žaloby ze dne 13. 3. 2003 a ze dne 10. 11. 2003 také na výzvu soudu doplnil v českém jazyce. Uvedené skutečnosti nasvědčují výše konstatovanému závěru, že v průběhu řízení před soudem nedošlo ke skutečnostem, které by byly výrazným signálem pro závěr, je stěžovatel neovládá český jazyk. Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že nelze soudu vytýkat, že stěžovateli neposkytl poučení přeložené do ruského jazyka, neboť v daném případě potřeba takto postupovat nevyšla v řízení najevo. Za této situace nelze dovodit, že byla narušena zásada rovnosti účastníků, a že soud zatížil jak napadený rozsudek, tak i řízení mu předcházející takovou vadou, která mohla mít vliv na zákonnost napadeného rozhodnutí. Nelze se rovněž ztotožnit s názorem stěžovatele, který tvrdí, že soud měl bezpečným způsobem zjistit, zda se stěžovatel vzdává svého práva jednat ve své mateřštině, resp. zda dostatečně ovládá český jazyk tak, že není nutné k zajištění plnohodnotné účasti mu ustanovit tlumočníka. Povinnost soudu ustanovit tlumočníka v souladu s gramatickým, teleologickým i systematickým výkladem výše citovaných ustanovení vzniká soudu pouze tehdy, pokud o to účastník řízení požádá, a pak pouze za situace, že účastník řízení by pro jazykovou bariéru nemohl účinně obhajovat svá práva v řízení před soudem, přičemž potřeba tlumočníka musí být zjevná a musí z řízení vyplynout sama, tedy bez toho, aby soud aktivně zjišťoval, zda jsou naplněny podmínky ustanovení § 18 odst. 2 o. s. ř. Ze žádného právního předpisu nelze dovodit povinnost soudu zasílat účastníkovi řízení překlad rozhodnutí či jiných písemností do jiného jazyka. Pouze rozhodnutí soudu v českém jazyce, jakožto projev svrchovanosti českých státních orgánů na území České republiky, je zněním autentickým, a pro všechny dotčené subjekty závazným. Shora uvedená ustanovení občanského soudního řádu, stejně jako závazky plynoucí z Listiny základních práv a svobod či mezinárodních smluv, směřují především k situaci, kdy je nařízeno ústní jednání, a účastník neznalý jednacího jazyka by byl znevýhodněn v průběhu jednání, neboť by nemohl

bezprostředně reagovat na jeho průběh, nemohl by například odpovídat na jemu kladené otázky ze strany soudu apod. V projednávané věci, jak již bylo výše uvedeno, má Nejvyšší správní soud za to, že stěžovatel nebyl v průběhu řízení nikterak znevýhodněn, neboť jak vyplývá i z obsahu spisu, i z podání stěžovatele, bylo možno předpokládat, že stěžovatel nemá problémy s komunikací v českém jazyce, případně se zajištěním komunikace v tomto jazyce.

Nejvyšší správní soud tedy uzavírá, že neshledal pochybení v postupu správního orgánu ani krajského soudu, kasační stížnost považuje na nedůvodnou, a proto ji zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

Za této procesní situace, kdy Nejvyšší správní soud o kasační stížnosti rozhodl neprodleně po jejím obdržení a po nezbytném poučení účastníků řízení o složení senátu, se z důvodu nadbytečnosti již samostatně nezabýval návrhem na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

O nákladech řízení rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s. a za použití § 120 s. ř. s. Protože žalovaný žádné náklady neuplatňoval a Nejvyšší správní soud ani žádné mu vzniklé náklady ze spisu nezjistil, rozhodl tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť stěžovatel s podanou kasační stížností úspěch neměl.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 10. března 2005

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu